Geschiedenis van de Calypso

ORANJESTAD — Instituto di Cultura organiseerde in de aanloop naar het carnaval een serie lezingen over het fenomeen Calypso. Presentator/publicist Hubert 'Juby' Naar, directeur van de Arubaanse Muziekschool Rufo Wever, Felix 'Chucho' Hoek en de internationale *King of Calypso*, de inmiddels 71-jarige *Mighty Sparrow* benaderden het onderwerp elk vanuit hun eigen invalshoek. Naar vertelde over de geschiedenis van Calypso in het algemeen en die van Aruba in het bijzonder.

Calypso heeft veel schrijvers geïnspireerd boeken over het onderwerp te schrijven. Over de oorsprong van het woord lopen de meningen uiteen. De een zegt dat calypso afkomstig is van het Franse *patois* dialectwoord *carroussaux* of drinkgelag. Een ander refereert aan het Spaanse woord *caliso*, dat werd gebruikt voor de lokale liederen van het eiland St. Lucia. Anderen voeren calypso terug op het *careso*, een plaatselijk lied van de Maagden Eilanden.

Het West-Afrikaanse woord *kaiso*, staat voor de onderlinge communicatie van de slaven op Trinidad, die op de suikerrietplantages werkten. Omdat praten met elkaar tijdens het werk verboden was, werd de communicatie door middel van het zingen van Afrikaanse liederen gevoerd. Meestal was er een voorzanger, die *griot* werd genoemd.

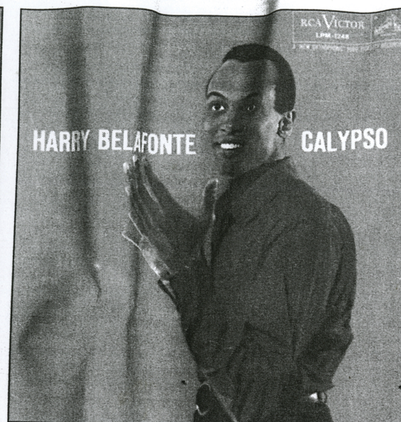
SLAVEN

Na de afschaffing van de slavernij in 1830 op de Engelse eilanden ontstonden de eerste wedstrijden in het zingen van de calypso. De *griot* werd de 'calypsozanger'. Volgens Naar maken de meeste geschiedschrijvers van calypso een grote sprong van de jaren rond de afschaffing van de slavernij (1830) naar 1914, wanneer Lionel Belasco voor het eerst een opname maakt van een calypso. Eind jaren twintig ontstonden in Trinidad de eerste calypsotenten. Hier werden de calypso's ingestudeerd voor het carnaval, een feest dat door de Fransen op Trinidad was geïntroduceerd. Was in het begin nog sprake van echte tenten, later werden met dit woord de (nacht)clubs aangeduid.

Na de eerste opname in 1914 duurde het tot diep in de dertiger jaren voordat Raymond Quevada, alias 'Atilla the Hun', Rupert Grant, alias Lord Invador, en Rafael de Leon, alias Roaring Lion met het nieuwe ritme populair werden in de Verenigde Staten, Groot Britannië en – grappig genoeg – ook in West Afrika.

Lionel Belaso was de eerste zanger die een calypso op de plaat opnam. Veel van zijn liederen zijn later ook in boekvorm gepubliceerd

Zanger Harry Belafonte heeft veel bestaande calypso's wereldberoemd gemaakt met zijn album 'Calypso'

In sommige gevallen werden calypso's populair in de uitvoering van andere dan de oorspronkelijke zangers. Een goed voorbeeld is het lied van Lord Invador, dat was gebaseerd op *L'annee passee* van Lionel Belasco. Het werd een wereldhit toen de *Andrew Sisters* het op de plaat zetten als *Yankee Dollar*. Norman Span, alias King Radio, schreef in 1938 het lied *Mathilda*. Toen Harry Belafonte dat opnam voor zijn LP Calypso werd het een klassieker.

Andere calypso's die ook op Aruba populair werden waren *Brown skin girl* van King Radio en het uit 1946 daterende *All day all night* van Roaring Lion.

Vanaf de jaren vijftig tot eind jaren zeventig domineerden Lord Kitchener en The Mighty Sparrow de calypsowereld. Lord Melody werd ook tot 'de groten' gerekend. Mighty Sparrow brak in 1956 door met zijn lied *Jean and Dinah*. Andere grote hits van hem waren *Obiah Wedding*, beter bekend als *Melda*. *Mr Walker* werd ook een van zijn klassiekers. Van Lord Kitchener werden bekend *Mamma dis is mas*, *My pussin* en *Gimme the ting*. *Sugar bum bum* uit 1978 wordt algemeen beschouwd als een van zijn beste nummers.

De calypsowereld is lang door mannelijke zangers beheerst, maar daar kwam in 1960 verandering in toen Calypso Rose aan de jaarlijkse competitie meedeed en meteen tot Calypso Queen werd uitgeroepen. Haar *Fire in me wire* werd een soort nationaal volkslied onder de calypso's.

In de jaren zeventig werden andere muziekgenres als soca en reggae populair. Invloed op de calypso was er zeker. Een combinatie van calypso lyriek en dansritmes veroverde Trinidad en de andere eilanden.

RAFFINADERIJ

Het is volgens Naar niet helemaal duidelijk wanneer calypso precies haar intrede deed op Aruba. Het moet geweest zijn tussen 1928 en 1940 in de eerste jaren van de Lago raffinaderij. Naar is opgegroeid in San Nicolas en herinnert zich uit zijn jeugd nog goed de groepen, die calypso's uitvoerden met begeleiding van gitaren of banjo's. Omdat de arbeiders van de raffinaderij van verschillende eilanden afkomstig waren, was de muziekcultuur ook zeer gemengd. Merengues waren net zo populair. In Bachelors Quarters, Lago Heights en The Village waren talloze muzikale groepjes.

In Lago Heights fungeerde het huis van Virgil Emmanuel als calypsotent. Vooral op zondagen kon men hier calypso's horen. Als kleine jongen ontmoette Naar hier Ramon Sharpe, iemand die zich tot calypso-persoonlijkheid heeft ontwikkeld. Hij is nog steeds een van de grootste calypso componisten van Aruba. Sharpe kan spelen en vechten met woorden dat het een lieve lust is. *Pick on* is in Trinidad een spel geworden, waarbij de deelnemers woorden uit een envelop trekken en op dat thema al improviserend een rijmend lied moeten zingen. In de eerste jaren van de calypso op Aruba gebeurde dat in de vorm van *canta otro*, waarbij ook op het toneel werd geïmproviseerd. Paul Connor, wijlen zijn broer Edgar, Mighty Poncho, Sheffield Gumbs, Young Quick Silver, Lord Boxoe en ook Mighty Talent stonden bekend als meesters in dit spel.

De Connor-broers, Nando Brown en Lord Cobashi organiseerden de calypso wedstrijden, totdat Milo Croes besloot om dit in de carnavalsviering op te nemen.

De eerste wedstrijd vond plaats in 1964, maar algemeen wordt Lord Boxoe beschouwd als de eerste grote *calypsonian* sinds zijn openbare optredens in 1955. Gedurende de eerste tien jaar werd de calypso op Aruba gedomineerd door Paul Connor, Lord Poncho, Ray Anthony Thomas, Quicksilver en Boxhoe. De laatste twee voerden ook in het volgende decennium de boventoon. In 1983 verscheen Claudius Phillips, alias Mighty Talent, op het toneel. Hij domineert tot op de dag van vandaag de calypso contests. Maar er zijn ook anderen. Zoals Naar ze noemt: " De Boys Nextdoor." Daaronder rekent hij Antoni Gario, Hammer en Rusty. Allemaal buren of bijna buren van elkaar.

Naar signaleert dat op Aruba de calypso niet wordt gerekend tot de eigen cultuur. Hij ziet daarin een vorm van stille discriminatie. Ook het feit dat calypso alleen tijdens het carnaval wordt bedreven en er volgens Naar relatief weinig aandacht aan wordt geschonken door de media zou hieraan ten grondslag kunnen liggen. "Het wordt tijd dat die erkenning er nu eindelijk eens komt," aldus Naar.